

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติเป็นอันดับต้นๆ ของโลก ภูมิประเทศเหมาะสมและเอื้อต่อการเพาะปลูกพืชทุกชนิดให้เจริญเติบโตได้ง่าย ด้วยเหตุผลนี้ ประเทศไทยจึงได้เปรียบในการทำการเกษตรกรรม ประกอบกับเกษตรกรก็มีความชำนาญในอาชีพ เกษตรกรรมจึงทำให้ประเทศไทยมีผลไม้ที่มีชื่อเสียงที่ทำให้ทั่วโลกรู้จักมากมาย ผลไม้ที่สำคัญของ ประเทศไทยได้แก่ ทุเรียน ลำไย มังคุด มะพร้าว มะม่วง สับปะรด เป็นต้น และมีอีกหนึ่งชนิดที่ เกษตรกรไทยได้มีการทำการเพาะปลูกกันมากโดยเฉพาะพื้นที่ในภาคเหนือ นั่นคือ ลิ้นจี่

ลิ้นจี่เป็นผลไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศจีน เป็นพืชพันธุ์ที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในภูมิ ประเทศภูมิอากาศที่ถึงร้อนถึงหนาว มีการเพาะปลูกแพร่หลายในหลายประเทศ เช่น ประเทศจีน ประเทศอินเดีย ประเทศเวียดนาม ประเทศบังกลาเทศ รวมถึงทั้งประเทศไทยด้วย

ในปัจจุบันลิ้นจี่เป็นผลไม้ที่นิยมบริโภคกันเป็นอย่างมาก ถูกปากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพราะมีรสชาติดี เบียรุ่มหวาน กลิ่นหอม รับประทานง่าย ซึ่งผู้ที่บริโภคลิ้นจี่นั้นยังจะได้ประโยชน์ ทางด้านอาหารมากมาย เช่น โปรตีน เส้นใยอาหาร ธาตุเหล็ก วิตามินบี1 วิตามินบี2 วิตามินซี เป็นต้น

และส่วนต่างๆของลิ้นจี่นั้นยังมีสรรพคุณทางยาอีกด้วย จึงทำให้เป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อของ ชาวต่างชาติและในแต่ละปีประเทศไทยจะมีการส่งออกลิ้นจี่ไปหลายล้านตันมูลค่าหลายล้านบาท

ตารางที่ 1.1 แสดงปริมาณการส่งออกลิ้นจี่สด ลิ้นจี่แช่แข็ง ลิ้นจี่กระป๋อง ลิ้นจี่อบแห้งของประเทศไทย ปี พ.ศ.2554 - 2559

ประเภท	ปริมาณการส่งออกแยกตามรายปี					
	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
ลิ้นจี่สด	3,749,773	11,641,952	3,460,727	8,138,497	4,260,467	4,748,250
ลิ้นจี่แช่เย็นจนแข็ง	5,398	35,029	27,108	48,936	22,802	33,402
ลิ้นจี่กระป๋อง	5,930,865	6,989,172	5,516,141	8,138,741	5,611,455	5,371,114
ลิ้นจี่อบแห้ง	182,825	1,112,062	1,403	13,023	3,080	8,090
รวมทุกชนิด	9,868,861	19,778,215	9,005,379	16,339,197	9,897,804	10,160,856

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559) หน่วย: กิโลกรัม

ตารางที่ 1.2 แสดงถึงมูลค่าการส่งออกผลไม้สดในแต่ละปีของประเทศไทย ปี พ.ศ.2554 – 2559

ประเภท	มูลค่าการส่งออกแยกตามรายปี					
	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
ผลไม้สด	65,422,174	227,720,792	58,417,008	136,610,189	73,403,761	98,217,943
ผลไม้แช่เย็น/แช่แข็ง	892,714	1,626,645	1,918,231	3,059,119	2,133,702	3,126,703
ผลไม้กระป๋อง	311,192,914	341,363,182	306,597,613	428,908,185	307,772,260	303,429,563
ผลไม้อบแห้ง	13,743,422	18,703,373	429,019	2,263,756	566,532	793,740
รวมทุกชนิด	391,251,224	589,413,992	367,361,871	570,841,249	383,876,255	405,567,949

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2559) หน่วย: ล้านบาท

จากตารางที่ 1.1 และตารางที่ 1.2 จะเห็นได้ว่าในแต่ละปีประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าผลไม้สดและผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปออกไปขายยังต่างประเทศเป็นจำนวนหลายร้อยตันมีมูลค่าหลายร้อยล้านบาทโดยปี 2559 มีมูลค่าการส่งออกรวม 405,567,949 ล้านบาทโดยผลไม้สดมีสัดส่วนเป็นอันดับสอง ร้อยละ 24.21 ของมูลค่าการส่งออกผลไม้ทั้งหมด ซึ่งผลไม้สดนั้นยังเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นพื้นฐานของหลายๆผลิตภัณฑ์ที่แปรรูป และปัจจุบันประเทศไทยก็ได้มีการปลูกผลไม้กันอย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ทางด้านภาคกลาง เช่น จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดจันทบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น พื้นที่ทางด้านภาคตะวันออกเชิงเหนือ เช่น จังหวัดเลย จังหวัดนครพนม จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น และได้นิยมปลูกกันมากในพื้นที่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เช่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา เป็นต้น

ตารางที่ 1.3 แสดงเนื้อที่เพาะปลูกผลไม้ยืนต้นและผลผลิตผลไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ.2550 – 2558

ปีที่ปลูก	เนื้อที่ขึ้นต้น (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก.)
2550	182,884	73,858	403.852
2551	169,616	53,175	313.502
2552	153,620	82,808	539.044
2553	156,848	43,581	277.855
2554	149,731	36,977	246.956
2555	147,601	65,965	446.914
2556	140,389	47,766	340.240
2557	136,872	65,533	478.790
2558	131,886	55,977	424.435

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559

จากตาราง 1.3 ที่แสดงถึงเนื้อที่เพาะปลูกลิ้นจี่ขึ้นต้น จำนวนปริมาณผลผลิตลิ้นจี่และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในแต่ละปีของประเทศไทยในปี พ.ศ 2550 – 2558 จะเห็นว่าเกษตรกรมีการเพาะปลูกการผลิตลิ้นจี่ในจำนวนมากและในแต่ละจะมีผลผลิตที่ผลิตได้ออกมาได้มากหรือน้อยแปรปรวนไม่คงที่เป็นเพราะปัจจัยสภาพภูมิอากาศรวมไปถึงภัยธรรมชาติทำให้เกิดความแห้งแล้งที่ยากจะคาดเดา

ตารางที่ 1.4 แสดงเนื้อที่ให้ผลผลิตลิ้นจี่ ปริมาณผลผลิตลิ้นจี่สด และผลผลิตลิ้นจี่สดเฉลี่ยต่อเนื้อที่ให้ผลของแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยปี พ.ศ.2558 - 2559

ภูมิภาค	ปี 2558		ปี 2559		ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่ให้ผล (กก.)	
	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ปริมาณ (ตัน)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ปริมาณ (ตัน)	ปี 2558	ปี 2559
ภาคเหนือ	109,756	47,444	106,647	29,681	432	278
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,433	1,090	3,302	853	318	258
ภาคกลาง	12,083	7,443	12,083	8	616	1

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,(2 มิถุนายน 2559)

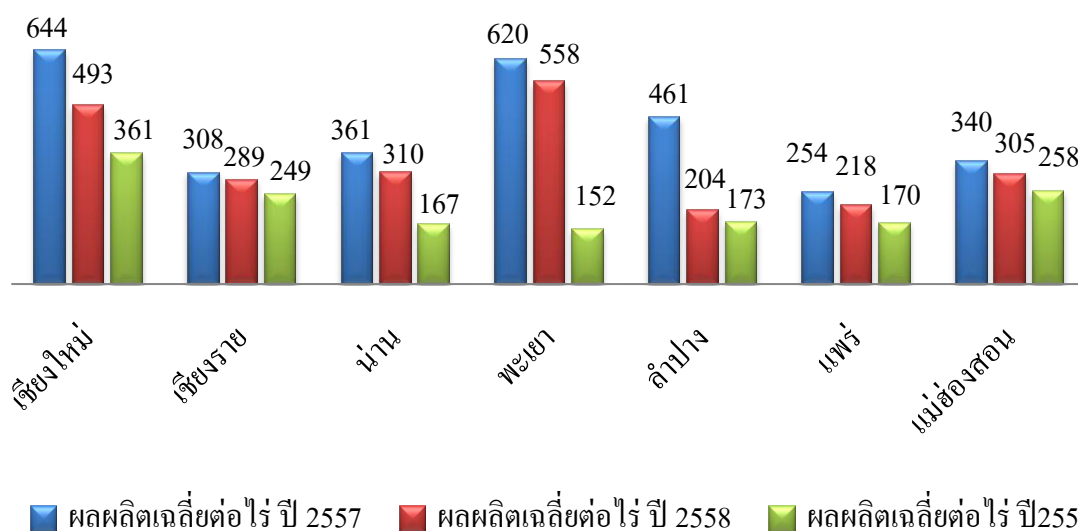
จากตารางที่ 1.4 แสดงเนื้อที่ให้ผลผลิตลิ้นจี่ ปริมาณผลผลิตลิ้นจี่สด และผลผลิตลิ้นจี่สดเฉลี่ยต่อเนื้อที่ให้ผลของแต่ละภาคของประเทศไทยปี 2558 – 2559 จะเห็นได้ว่าภาคเหนือเป็นภาคที่มีพื้นที่เพาะปลูกลิ้นจี่ ปริมาณผลผลิตลิ้นจี่สด ผลผลิตลิ้นจี่สดเฉลี่ยต่อเนื้อที่ให้ผลมากที่สุดในประเทศไทย และในปี 2559 จะเห็นได้ว่าพื้นที่ให้ผล ปริมาณผลผลิตลิ้นจี่สด ผลผลิตลิ้นจี่สดต่อเนื้อที่ให้ผลนั้นมีปริมาณลดลงเนื่องจากปัจจัยทางสภาพภูมิอากาศรวมไปถึงภัยธรรมชาติที่ทำให้เกิดความแห้งแล้ง

ตารางที่ 1.5 แสดงเนื้อที่ให้ผลผลิตลิ้นจี่ ปริมาณผลผลิตลิ้นจี่ อัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ให้ผลผลิตลิ้นจี่ และอัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตลิ้นจี่ของแต่ละจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ปี พ.ศ.2558 – 2559

จังหวัด	ปี 2558		ปี 2559		อัตราเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงปี 2558/2559	
	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ปริมาณ (ตัน)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ปริมาณ (ตัน)	% Δ พื้นที่ให้ผล	% Δ ปริมาณ
เชียงใหม่	54,800	27,016	53,110	19,180	-3.182	-40.85
เชียงราย	20,413	5,899	19,400	4,832	-5.221	-22.081
น่าน	15,836	4,909	15,002	2,505	-5.559	-95.968
พะเยา	15,814	8,824	15,092	2,300	-4.783	-283.652
ลำปาง	1,511	308	2,666	461	43.323	33.188
แพร่	431	94	431	73	0	-28.767
แม่ฮ่องสอน	220	67	220	57	0	-17.543

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, (2 มิถุนายน 2559)

จากตารางที่ 1.5 แสดงเนื้อที่ให้ผลผลิตลิ้นจี่ ปริมาณผลผลิตลิ้นจี่ อัตราเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ให้ผลผลิต อัตราเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตของแต่ละจังหวัดในภาคเหนือตอนบนปี 2558 – 2559 จะเห็นได้ว่าด้านพื้นที่ให้ผลผลิตนั้น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยามีพื้นที่ให้ผลผลิตลิ้นจี่ที่ลดลง จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่ให้ผลผลิตเท่าเดิมและจังหวัดลำปางเป็นจังหวัดเดียวที่มีพื้นที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนทางด้านปริมาณผลผลิตนั้น มีจังหวัดลำปางจังหวัดเดียวที่มีปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ส่วนจังหวัดต่างๆในภาคเหนือตอนบนนั้นมีปริมาณผลผลิตที่ลดลงด้วยกันหมด โดยจังหวัดพะเยามีเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณผลผลิตที่ลดลงมากที่สุดถึง 283.65 %

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,(2559) หน่วย : กิโลกรัม
 ภาพที่ 1.1 แสดงผลผลิตล้นจี่เฉลี่ยต่อไร่ของแต่ละจังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย
 ปี พ.ศ.2557 - 2559

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาแสดงถึงพื้นที่ให้ผลผลิตล้นจี่ ปริมาณผลผลิตล้นจี่ อัตราการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ อัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณและผลผลิตล้นจี่ต่อไร่ของแต่ละจังหวัดในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยปี 2557 - 2559 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในแต่ละปีพื้นที่ในการเพาะปลูก ปริมาณผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ภาพรวมจะลดลงเรื่อยๆและปี 2558 จังหวัดพะเยาซึ่งมีพื้นที่ให้ผลผลิตล้นจี่ที่น้อยกว่าจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน แต่มีผลผลิตต่อไร่ที่มากกว่าจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน แต่อย่างไรก็ตามในปี 2559 จังหวัดพะเยากลับมีผลผลิตต่อไร่ที่ลดลงอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 72.75 ในขณะที่จังหวัดอื่นๆนั้นมีผลผลิตต่อไร่ลดลงเพียงเล็กน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดคำถามขึ้นว่า ทำไมในอดีตจังหวัดพะเยาจึงมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดในภาคเหนือตอนบน และในปี 2559 เหตุใดการผลิตล้นจี่ของเกษตรกรในจังหวัดพะเยาถึงได้มีปริมาณผลผลิตต่อไร่ที่ลดลงอย่างมากและมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลผลิตต่อไร่หรือประสิทธิภาพการผลิตล้นจี่ของเกษตรกรในจังหวัดพะเยาที่ลดลงไปอย่างมาก โดยจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่าปัญหาการเพาะปลูกล้นจี่ในจังหวัดพะเยา คือ ปริมาณผลผลิตต่อไร่ที่ลดลงเป็นอย่างมากเพราะสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงรวมไปถึงภัยธรรมชาติที่ทำให้เกิดความแห้งแล้ง โดยผลผลิตต่อไร่ของจังหวัดพะเยาในปี 2559 ลดลงถึงร้อยละ 72.75 หรืออยู่ที่ 152 กิโลกรัมต่อไร่ จาก 558 กิโลกรัมต่อไร่ในปี 2558 โดยจากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการผลิตล้นจี่สดในจังหวัด

พะเยา โดยที่ผ่านมามีการศึกษาเรื่องใกล้เคียงเกี่ยวกับการผลิตลื่นจีในเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกลื่นจี อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่, ที่ตั้งและขนาดที่เหมาะสมของอุตสาหกรรมลื่นจีและลำไยกระป๋องในภาคเหนือของประเทศไทย, ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกลื่นจีในพื้นที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำลื่นจีอบแห้งของกลุ่มแปรรูปผลไม้ของสหกรณ์ผู้ปลูกลื่นจีแม่ใจจำกัด จังหวัดพะเยา ของ เจริญ ทาระเปียบ (2555), ฐิตียา อังสัจจะพงษ์ (2545), ลินีนานู วงศ์เทียนชัย (2543) และ อัจฉราภรณ์ จารุวัฒนกุล (2555) ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษางานที่ทำศึกษามายังไม่สามารถที่จะตอบคำถามได้ว่าประสิทธิภาพการผลิตลื่นจีสดของจังหวัดพะเยาเป็นอย่างไรและมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการผลิตลื่นจีสดของจังหวัดพะเยา โดยการศึกษาประสิทธิภาพการผลิตลื่นจีสดในจังหวัดพะเยาครั้งนี้จะเลือกประชากรตัวอย่างในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เนื่องจากมีปริมาณพื้นที่การเพาะปลูกลื่นจี ปริมาณเกษตรกรที่ทำการเกษตรเกี่ยวกับการเพาะปลูกลื่นจีและมีปริมาณผลผลิตลื่นจีที่ผลิตได้มากที่สุดที่สุดในจังหวัดพะเยา (ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงอยากจะศึกษาประสิทธิภาพการผลิตและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการผลิตลื่นจีสดของเกษตรกรในจังหวัดพะเยา ซึ่งผู้ที่สนใจในการปลูกลื่นจี หน่วยงานรัฐ รัฐบาลสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนการผลิตลื่นจีหรือแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตหรือหาแนวทาง นโยบายในการช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อการส่งเสริมเพื่อเพิ่มปริมาณและส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกลื่นจีในจังหวัดพะเยาและจังหวัดอื่นๆ ได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความมีประสิทธิภาพทางเทคนิคของการผลิตลื่นจีสดของเกษตรกรผู้ผลิตลื่นจีในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคของการผลิตลื่นจีสดในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ทำให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลต่อไปนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อมดังนี้

1. เกษตรกรที่สนใจในการปลูกลื่นจีจะได้ทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ใช้ในการปลูก ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินการ ตลอดจนถึงประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางทางการผลิต

2. รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐสามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำมาวางแผนและปรับปรุงการใช้นโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยาให้ดียิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ผู้ศึกษาหัวข้อเรื่องประสิทธิภาพการผลิตลิ้นจี่ได้กำหนดขอบเขตของประชากรในการศึกษาค้างนี้คือ เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ที่อยู่ในพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เพราะเป็นอำเภอที่มีพื้นที่เพาะปลูกและมีผลผลิตลิ้นจี่มากที่สุดในจังหวัดพะเยา ซึ่งมีเกษตรกรประมาณ 1808 ราย (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) โดยได้ศึกษาถึงลักษณะทั่วไปและโครงสร้างการผลิตลิ้นจี่โดยรวมไปถึงประสิทธิภาพทางเทคนิค ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และรายได้รายรับหรือผลตอบแทนจากผลผลิตที่ผลิตได้ โดยการเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 183 ตัวอย่างเพื่อมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเกษตรกร ผู้ปลูกลิ้นจี่ในอำเภอเมืองแม่ใจ จังหวัดพะเยาโดยจะศึกษาปีการเพาะปลูก 2559 - 2560

1.5 นิยามศัพท์

ประสิทธิภาพการผลิต หมายถึง ความสามารถในการผลิตที่ทำให้ได้ผลผลิตออกมามากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ภายใต้การใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด

ประสิทธิภาพทางเทคนิค หมายถึง ความสามารถกรรมวิธี วิธีต่างๆทางด้านเทคนิคการผลิต กลยุทธ์วิธีการผลิตการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด และภายใต้เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างจำกัดในการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มากที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved